

Handläggare
Eva Debels
Telefon: 08-508 290 62

Till
Valnämnden

Inriktning inför de allmänna valen till riksdag, region- och kommunfullmäktige den 13 september 2026

Kansliets förslag till beslut

Valnämnden godkänner förslaget till inriktning inför de allmänna valen till riksdag, region- och kommunfullmäktige den 13 september 2026

Bakgrund

Valnämnden svarar för planering, genomförande och uppföljning av val till riksdag, region- och kommunfullmäktige, val till Europaparlamentet, folkomröstningar samt eventuella om- och extra val i Stockholms stad. Den 13 september 2026 hålls de allmänna valen till riksdag, region- och kommunfullmäktige. Valnämndens uppdrag är att svara för all röstning i kommunen. Nämndens verksamhet är till största delen reglerad i lagstiftning.

I den av kommunfullmäktige beslutade budgeten för 2026 uttalar fullmäktige att utgångspunkten för nämndens arbete ska vara att alla röstberättigade ska ges goda chanser att använda sig av sin demokratiska rättighet att rösta. Valnämnden ska planera för att valen kan organiseras och genomföras på ett sådant sätt att alla röstberättigade ges goda förutsättningar att rösta. I detta avseende ska nämnden särskilt beakta förutsättningarna att rösta i områden med historiskt lågt valdeltagande samt behovet av tillgängliga och trygga vallokaler. Nämnden ska prioritera åtgärder för att värna valhemligheten och motverka alla former av otillbörlig påverkan vid röstning.

Ärendet

Ärendet redogör för nämndens inriktning inför och vid de allmänna valen 2026. Av ärendet framgår vilka principer avseende rekrytering, utbildning av röstmottagare samt bemanning som nämnden ska arbeta efter. Av ärendet framgår även nämndens inriktningsmål avseende tillgänglighet och närhet till röstmottagningsställen och att väljare ska ges goda möjligheter att rösta.

Vid nästa val införs en moderniserad förtidsröstning vilket innebär att det inte längre krävs ett röstkort för att förtidsrösta. Denna förändring kommer medföra nya arbetssätt i förtidsröstningen och på valdagen.

Kommande vallagsförändringar avser att förstärka tillgängligheten vid val. En nyhet blir att uppgifter om lokalernas tillgänglighet ska rapporteras till Valmyndigheten. I ärendet redogör nämnden för sitt arbete med tillgänglighet och allas möjlighet att kunna rösta om de så önskar.

Andra kommande lagändringar är att en röstmottagare ska närvara om en väljare behöver hjälp med att ta valsedlar eller göra iordning sin röst. Vidare har Valmyndigheten fått i uppdrag att införa en nationell incidenthantering. Dessa förändringar kräver nya arbetssätt och rutiner.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av valnämndens kansli.

Kansliets synpunkter och förslag

Rekrytering av röstmottagare

Rekrytering av röstmottagare för valdagen

Stockholms stad fortsätter att växa och inför de allmänna valen 2026 har staden vuxit med 14 nya valdistrikt. Det totala antalet valdistrikt är 606 stycken. Vid rekrytering av röstmottagarna utgår kansliet från föregående val och de röstmottagare som arbetade vid EU-val 2024 får en förfrågan om de är intresserade att arbeta på valdagen den 13 september. Eftersom föregående val var ett EU-val så ökas bemanningen i valdistrikten med en eller två röstmottagare. Arbetsuppgifterna vid ett allmänt val och EU-val skiljer sig väsentligt åt. Det är tre val, högre valdeltagande och fler förtidsröster att behandla samt att den preliminära rösträkningen tar betydligt längre tid.

Bortfallet har de senaste valen minskat, men ett relativt stort antal röstmottagare återkommer inte av olika anledningar. Vakanser behöver täckas upp genom nyrekrytering eller röstmottagare som tidigare arbetat återkommer. I den förfrågan som skickas till de röstmottagare som tjänstgjorde vid föregående val uppmanas röstmottagarna att rekommendera personer att göra en intresseanmälan. Nyrekrytering av röstmottagare sker genom intresseanmälningar. Det finns också en växande efterfrågan på språklig kompetens för att effektivare nå ut till de större språkgrupperna i Stockholms stad. Kansliet behöver därför bemanna med röstmottagare med flerspråkig förmåga utöver

svenska. Det är främst språken arabiska, kurdiska, somaliska, dari, persiska och tigrinja som är aktuella.

Enligt vallagen ska det i varje valdistrikt finnas en ordförande och en vice ordförande. Stockholms stad har sedan ett antal val tillbaka två vice ordföranden, första och andra vice ordförande. Andra vice ordföranden har tillkommit för att minska sårbarheten på valdagen och för att ge intresserade av att ta mer ansvar möjlighet att växa in i en framtida roll som ordförande.

För den som ska ta ett uppdrag som ordförande, första eller andra vice ordförande i ett valdistrikt gäller som huvudregel att denne tidigare ska ha arbetat som röstmottagare.

Till varje valdistrikt kommer 7–9 röstmottagare att rekryteras enligt följande princip:

- Valdistrikt under 1000 röstberättigade – 7 röstmottagare
- Valdistrikt mellan 1000–1400 röstberättigade – 8 röstmottagare
- Valdistrikt över 1400 röstberättigade – 9 röstmottagare
- Valdistrikt över 1400 röstberättigade som delar lokal med andra valdistrikt, till exempel matsalar – 8 röstmottagare.

Valsedelshanterare

Valsedelshanterare förordnas som röstmottagare med ett särskilt ansvar för valsedlarna. Till valbyggnader med fler än två valdistrikt rekryteras valsedelshanterare, i valbyggnader med färre ansvarar kontaktpersonen. De har till uppgift att hålla ordning i valsedelställen. Ta emot valsedlarna från partierna och lägga ut dem i valsedelställen. De ska också ge stöd till de väljare som behöver hjälp med att ta sina valsedlar eller har frågor. Till varje byggnad rekryteras en samordnande valsedelshanterare och ytterligare 2 – 4 valsedelshanterare beroende på antalet valdistrikt i byggnaden.

Röstmottagare vid förtidsröstningen

Till stadens cirka 55 förtidsröstningslokaler ska närmare 450 röstmottagare rekryteras. Information om möjligheten att ansöka om att jobba i förtidsröstningen skickas till de som redan arbetar eller har anmält intresse av att jobba i val som röstmottagare. Eftersom förtidsröstningen pågår under 18 dagar, dagtid och på heltid kan röstmottagarna inte samtidigt ha en annan sysselsättning. Därför är det naturligt att en majoritet som har möjlighet att ta uppdraget är pensionärer. Kansliet ska undersöka möjligheten att genom olika kanaler nå yngre personer för att få en bättre spridning i ålder bland röstmottagarna.

Till förtidsröstningen ansöker intresserade och ett urval kallas till en gruppintervju. De som godkänns träffar därefter en arbetsledare, som ansvarar för ett visst antal förtidsröstningslokaler. Det är

arbetsledaren som slutligt fattar beslut om personen ska erbjudas en timanställning som röstmottagare. Anställningen är villkorad fram till att valnämnden fattar beslut om att förordna personen som röstmottagare.

Principer vid rekrytering

Kansliet ska sträva efter att rekryteringen av röstmottagare ska återspegla hur Stockholms befolkning i stort ser ut. Det innebär att det ska vara en spridd ålders- och könsfördelning och gärna olika etnisk bakgrund. Röstmottagarna ska tala god svenska samtidigt som språklig kompetens i de vanligaste språken bland stockholmare är en särskilt önskvärd kompetens. Kansliet prioriterar att anställda inom staden får uppdrag som röstmottagare. Vidare ska personen i fråga ha fyllt 18 år och ha ett svenskt personnummer för att vara aktuell för ett uppdrag som röstmottagare.

Objektiva och opartiska röstmottagare

Det ska inte gå att ifrågasätta att röstmottagarna är objektiva och opartiska. Kansliet ska vid rekryteringen och bemanningen av röstmottagare arbeta efter följande principer:

- I varje valdistrikt får högst två röstmottagare från samma familj tjänstgöra.
- En ordförande och en första eller andra vice ordförande från samma familj ska inte tjänstgöra i samma distrikt.
- I en förtidsröstningslokal ska inte två medlemmar från samma familj vara placerade.
- Personer som kandiderar på lista i Stockholms stad ska inte arbeta som röstmottagare, kontaktperson eller rösträknare.

Det är väsentligt att röstmottagarna agerar så att väljarnas förtroende för valförfarandet upprätthålls. Alla röstmottagare blir informerade om vilka principer som valnämnden tillämpar.

Röstmottagare som under valdagen agerar så att förtroendet inte upprätthålls ska entledigas av ordförande. Kansliet ska omedelbart informeras om vem och varför.

Utbildning av valarbetare

Utbildningen av röstmottagare är obligatorisk, endast den som har den utbildning som krävs för uppdraget får förordnas av nämnden. Inför varje val tar Valmyndigheten fram utbildningsmaterial för kommunen. I utbildningen av röstmottagarna används delar av det materialet som Valmyndigheten tillhandahåller, medan delar av utbildningen anpassas eller ersätts med hänsyn till lokala förhållanden.

Röstmottagare vid förtidsröstningen

Röstmottagarna som arbetar i förtidsröstningen får sin obligatoriska utbildning under maj/juni. Det är kansliets personal som utbildar röstmottagarna. Vid utbildningarna är även arbetsledarna närvarande. Arbetsledarna ansvarar för en repetition i augusti innan förtidsröstningen startar, vilket inkluderar det nya arbetssättet med digitalisering.

Röstmottagare på valdagen

De röstmottagare som arbetar på valdagen får sin utbildning i anslutning till valdagen. Utbildningarna startar tre veckor innan valdagen och sker vardagkvällar måndag – torsdag i klassrum. Mängden utbildningar under en kort period innebär att kansliet inte har möjlighet att själva hålla alla utbildningar. Till valdagens utbildningar rekryteras därför särskilda utbildare, vilka är ordföranden som har lång erfarenhet av att sitta i vallokal och som har vana att hålla utbildningar. Kansliet ansvarar för ett gemensamt utbildningsmaterial och utbildarna får i sin tur en utbildning i detta.

Utbildningen för röstmottagarna delas upp i två olika kurser, en för röstmottagare som är nya och inte suttit i vallokal och den andra för röstmottagare med erfarenhet. Den sista halvtimmen på kurserna för röstmottagare med erfarenhet kommer ordföranden och vice ordförandena stanna kvar för en fördjupning i frågor som berör dem särskilt.

Valsedelshanterare

Valsedelshanterare får en fördjupad utbildning om sitt uppdrag i anslutning till valdagen. Eftersom valsedelshanterare endast är något som finns i Stockholms stad finns inget utbildningsmaterial framtaget av Valmyndigheten. Kansliet tar därför fram ett helt eget material. Antalet valsedelshanterare kommer att öka inför kommande val och det finns behov av att lösa utbildningen av dessa på samma sätt som med röstmottagarna. Kansliet kommer att rekrytera tidigare valsedelshanterare som utbildare.

Kontaktpersonerna

Valnämndens kontaktpersoner för valdagens byggnader och dess medhjälpare samlas för en informationsträff veckan innan valdagen. Den sker i storföreläsning och tar upp praktiska frågor kring uppdraget. Den innehåller också grundläggande information om valet och valsedlarna för att kontaktpersonerna ska kunna svara på frågor från väljarna. Informationsträffarna har tidigare varit vid två tillfällen och gruppen är vid varje tillfälle väldigt stor. För att minska antalet deltagare vid varje tillfälle kommer utbildningen att

utökas med ytterligare ett tillfälle och mer interaktiva moment kommer att läggas in i utbildningen.

Mottagningsgruppen

Mottagarna är personalen som arbetar i Stadshuset på valdagskvällen för att ta emot rösterna som lämnas av valdistrikten efter den preliminära rösträkningen. Gruppen består av ca 200 personer och drygt 30 handledare. Handledarna går en kurs utöver det inläsningsmaterial som tas fram. Till mottagarna görs en utbildningsfilm om uppdraget, vilken är obligatorisk för mottagarna att titta på. Innan valdistrikten anländer till Stadshuset på kvällen får handledarna och mottagarna ytterligare en genomgång av uppdraget.

Informationen till valarbetarna

Det är många olika grupper som arbetar vid valet. Det är röstmottagare, kontaktpersoner, mottagare, arbetsledare med flera. En del av den information som de olika valarbetarna behöver är densamma oavsett uppdrag och en del måste anpassas för målgruppen. Sen valet 2022 har valnämnden samlat informationen och länkar på stadens utbildningsplattform. Från och med det här valet kommer valarbetarna få en egen webbplats, en så kallad miniwebb inom det centrala objektet Stockholm webb. Den nya webblösningen kommer underlätta för att vid behov snabbt ge tillgång uppdaterad information om något i informationen behöver justeras eller förtydligas.

Utöver en gemensam webbplats tas handledningar fram för respektive grupp. Valmyndigheten har tidigare tagit fram handledningar för de röstmottagare som jobbar på valdagen och i förtidsröstningen. De planerar nu endast för digitalt material, kompletterat med tryckta lösblad. Handledningen har varit en av de mest uppskattade produkterna och det finns en samsyn bland röstmottagarna att det är bra att ha en samlad information att titta i på valdagen. Valnämnden avser därför att ta fram en egen handledning.

Till förra valet gjordes en utbildningsfilm för de som arbetade i mottagningen. En ny kommer att tas fram anpassad för det här valet. Utöver det kommer en del kortare filmer tas fram som beskriver vissa moment under valdagen, detta för att komplettera de filmer som Valmyndigheten tar fram.

Information till allmänheten

Moderniserad förtidsröstning

Vid allmänna valen nästa år införs en moderniserad förtidsröstning. Det innebär att väljare som har en digital brevlåda kommer att få sitt röstkort digitalt. Väljare som saknar digital brevlåda kommer fortfarande att få sitt röstkort på papper via posten. Det är cirka 6 miljoner väljare som idag har digital brevlåda. För väljare som vill förtidsrösta kommer det inte längre krävas ett röstkort som informationsbärare om var rösten ska skickas på valdagen.

I förtidsröstningslokalen kommer väljarens id-handling att scannas eller personnumret skrivs in i Valmyndighetens system VALID och väljarens rösträtt visas på skärmen. På samma sätt som tidigare ska röstmottagaren kontrollera valkuverten och lägga dessa i ett fönsterkuvert. På kuvertet finns en QR-kod som scannas. Förtidsrösten är då knuten till väljaren. På kuvertet kommer också, som en säkerhetsåtgärd, väljarens nummer i röstlängden antecknas manuellt.

Kansliet kommer att hyra datorer och planerar för minst 2–3 enheter i varje lokal, med möjlighet att utöka antalet under de sista dagarna av förtidsröstningsperioden. Utöver hårdvaran krävs scanningsutrustning och numeriska tangentbord vilket Valmyndigheten upphandlar åt alla kommuner.

Röstkortet som informationsbärare

Röstkortet är en viktig informationsbärare. På röstkortet får väljaren information om var den kan förtidsrösta i närheten av där den bor. Många väljare tar med sig röstkortet till vallokalen vilket underlättar att hitta till sin vallokal. Valmyndigheten planerar omfattande informationsinsatser om denna förändring. Det är ännu inte känt när Valmyndigheten startar sin informationskampanj och hur den kommer att vara utformad. Kansliet ska innan och under tiden förtidsröstningen pågår fram till valdagen komplettera Valmyndighetens information med lokal information om hur och var väljaren kan rösta i Stockholm.

Det är svårt att förutse vad denna förändring innebär och vissa saker får valnämnden anta. En redan vanlig fråga idag från väljare är att de inte har fått sitt röstkort.

Det är många väljare som har med sitt röstkort till valbyggnaden på valdagen. På röstkortet står vilket valdistrikt väljaren tillhör och på röstkortet framgår i vilka val väljaren har rösträtt. Då röstkortet inte längre kommer finnas med fysiskt kan det också bli svårare i dörren till vallokalen att kontrollera i vilka val väljaren har rösträtt. Det blir mera tidskrävande när väljaren måste öppna sin digitala brevlåda.

Det kan också antas att röstmottagarna som tar emot rösterna och markerar i röstlängden måste bli än mer uppmärksamma på väljarens rösträtt för att inte ta emot en röst i ett val där väljaren inte har rösträtt. Ett moment som måste förstärkas i utbildningen av röstmottagarna.

Den informationsgrupp som arbetar under valperioden kommer att vara väl bemannad för att kunna ta emot väljarnas frågor.

Rösta i Stockholm

Rösta i Stockholm, rostaistockholm.se, är en webbsida där väljaren kan hitta närmsta öppna förtidsröstningslokal. De väljare som är folkbokförda i kommunen kan hitta i vilken vallokal de ska rösta på valdagen. Webbplatsen hade vid det senaste valet över 80 000 sökningar.

I och med att det fysiska röstkortet tas bort kommer Rösta i Stockholm få stor betydelse för väljaren att hitta var den kan eller ska rösta.

Annonsering

Valnämnden kommer att använda de digitala skärmar som finns runt om i staden. Dessa ”tavlor på stan” kommer under den tiden som förtidsröstningen pågår informera om att det går att rösta och hur du lättast hittar din förtidsröstningslokal i Stockholm.

Valnämnden avser att informera genom annonser i Mitti-tidningarna och på Nyhetsbyrån Järvas sajt om att det nu går att rösta samt hur du hittar både din förtidsröstningslokal och lokal på valdagen.

Informationsgruppen

Inför varje val inrättar kansliet en informationsgrupp. Informationsgruppen är ett ”call-center” dit väljare kan ringa för att få hjälp och svar på sina frågor. Gruppen består av 16–18 informatörer som leds av två arbetsledare. De tar också emot beställningar av ambulerande röstmottagning och stöttar kansliet vid röstlängdsutdelningen. De finns även tillgängliga om det behöver förstärkas med ambulerande röstmottagare och röstmottagare vid förtidsröstningen med begränsat tillträde. Utöver detta har de en mycket viktig roll på valdagen då röstmottagarna i våra lokaler ringer dit när de behöver hjälp samt anmäler om någon röstmottagare eller något material fattas.

Alla röstberättigade ska ges goda förutsättningar att rösta

Av kommunfullmäktiges beslut om budgeten för 2026 framgår att nämnden ska planera för att valen kan organiseras och genomföras på ett sådant sätt att alla röstberättigade ges goda förutsättningar att rösta. I detta avseende ska nämnden särskilt beakta förutsättningar att rösta i områden med historiskt lågt valdeltagande samt behovet av tillgängliga och trygga vallokaler.

Närhet till röstmottagningsställen

Valnämndens inriktningsmål avseende vallokaler ska kvarstå. Det innebär att väljarna i innerstaden maximalt bör ha 1 km och i ytterstaden 2 km till sin vallokal.

I fråga om röstningslokaler för förtidsröstning är målsättningen att staden ska erbjuda goda möjligheter att rösta över hela staden med generösa öppettider.

Tillgänglighet

Alla som vill rösta ska ha möjlighet att rösta. Riksdagen har fattat beslut om förstärkt tillgänglighet vid val (Prop. 2024/25:181 Säkerhet och tillgänglighet vid val). I förtydligande syfte införs bestämmelse i vallagen om att man inom hela valadministrationen ska verka för att röstningen är tillgänglig för alla väljare. Tillgängligheten omfattar lokalerna för röstmottagning, röstningsförfarandet och informationen till väljarna. Den nya bestämmelsen om tillgänglighet har karaktären av en målsättningsbestämmelse. Syftet med bestämmelsen är att förtydliga vikten av tillgänglighet vid val och att tillgängligheten inte enbart omfattar fysisk tillgänglighet.

Redan efter allmänna valen 2010 fick valnämnden i uppdrag av kommunfullmäktige att se över sitt arbete med tillgänglighet och att arbeta med tillgänglighet ur bredare perspektiv som även innefattande bemötande och information. Detta arbete är något som numera är implementerat i verksamhetens arbetssätt.

En nyhet i vallagen är att kommunen senast 32 dagar före valdagen ska lämna uppgifter till Valmyndigheten om var och när röstmottagningen kan ske inom kommunen samt uppgifter om lokalernas tillgänglighet. Sveriges kommuner lämnar redan idag uppgifter om var och när man kan rösta i kommunen till Valmyndigheten, vilket dock inte tidigare varit reglerat i lag. Nyheten är uppgifter om lokalernas tillgänglighet. Valmyndigheten avser att återkomma med vilka uppgifter som ska anges i den information som ges till allmänheten.

Valnämndens arbete med tillgänglighet

Det följer av vallagen att ett röstmottagningsställe ska vara tillgängligt. Inför varje val gör kansliet en allmän översyn kring tillgänglighet till stadens röstmottagningsställen vid valen. Samtliga lokaler som ska användas för röstning granskas utifrån den checklista som tagits fram av Myndigheten för delaktighet (MFD) i samarbete med kommunerna. Vid varje besök granskas inte enbart den fysiska tillgängligheten utan stor vikt läggs även vid att förbättra hänvisningsskyltningen utanför och inne i byggnaderna. Vid besöken görs även en översyn av den yttre miljön.

Frågor om den fysiska tillgängligheten ställs också i enkäterna som skickas till alla grupper som jobbar i valet. Synpunkter och händelser följs upp för att undvikas vid nästkommande val.

Valnämnden är hänvisade till stadens lokaler och även om alla lokaler i grunden bedöms som tillgängliga skiljer sig graden på hur tillgängliga lokalerna är. Valmyndighetens uppdrag att på val.se ange uppgifter om lokalens tillgänglighet blir en möjlighet att lyfta fram lokaler som har extra bra tillgänglighet utifrån olika aspekter. Detta gäller framförallt för stadens förtidsröstningslokaler, då väljaren på valdagen är hänvisad till sin vallokal. Väljaren erbjuds en möjlighet att välja en förtidsröstningslokal som passar bättre ur ett tillgänglighetsperspektiv.

Alla röstmottagningsställen ska utrustas med vissa hjälpmedel såsom förstoringsglas och möjlighet till ljusförstärkning. Några förtidsröstningslokaler kommer att erbjuda hjälp med hörselförstärkning. I några förtidsröstningslokaler kommer det att finnas liggande valsedelstall, något som inte kan erbjudas i alla lokaler på grund av utrymmesskäl. Kansliet ska undersöka möjligheten att under vissa tider erbjuda teckenspråkstolkare i förtidsröstningen. På alla röstmottagningsställen finns valbås för sittande väljare. I de tillfälliga förtidsröstningslokalerna läggs mässmattor för att minska ljudvolymen.

Vid utbildningen informeras röstmottagarna om vikten att hjälpa personer med funktionsnedsättningar, att ta hänsyn till personer med allergier samt informera om möjligheten att ta emot en röst utanför röstmottagningsställen. Alla röstmottagare får också information om stadens "Program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning" och vikten av att följa dessa råd. MFD har inför tidigare val tagit fram en film om bemötande som visas på utbildningar och som finns länkad från valarbetarwebben. I och med förtydligandet av vikten av tillgänglighet i vallagen kommer Valmyndigheten att förstärka denna del i sitt utbildningsmaterial.

Kansliet sprider även Valmyndighetens informationsmaterial för personer med funktionsnedsättningar. Personer med svåra synnedsättningar eller som inte alls kan se har svårigheter att rösta. Valmyndigheten är behjälplig med hjälpmedel för denna grupp, men påtalar också vid varje val att vårt nuvarande valsedelsystem innebär stora svårigheter för den här gruppen. Som nämnt, skickas förstoringsglas till alla röstmottagningsställen, men kansliet ska också undersöka möjligheten att på vissa förtidsröstningslokaler ha särskilda synhjälpmedel.

Valmyndigheten framställer informationsmaterial på lätt svenska och på andra vanligt förekommande språk som används vid valet.

För personer som har beviljats ledsagning i biståndsbeslut står valnämnden för kostnaden när de använder ledsagning för att rösta. Kansliet kommer ta fram ett informationsmaterial till socialförvaltningens handläggare att sprida vidare till biståndshandläggarna i stadsdelsförvaltningarna.

Personer som behöver tolktjänster för döva, vuxendöva samt personer med dövblindhet och hörselnedsättning kan boka tolk genom Region Stockholms tolkportal utan kostnad för att genomföra sitt val.

Alla vallokaler får på valdagen skyltar om att husdjur är förbjudna. På utbildningarna informeras om att assistanshundar är tillåtna i lokalerna.

Kansliet samarbetar sedan ett antal val tillbaka med överförmyndarnämnden för att nå stadens gode män och förvaltare. De kan i sin tur ge information till sina huvudmän om rösträtt och hur det går till att rösta. Inför föregående val tog nämnden fram en film om hur en god man kan tänka kring att hjälpa sin huvudman. Filmen kommer att återanvändas vid det här valet och publiceras på stadens webbplats. Kansliet ska inleda en diskussion om hur samarbetet kan utvecklas vid detta val.

Förtidsröstning med begränsat tillträde

Förtidsröstning med begränsat tillträde är när valnämnden erbjuder förtidsröstning under en viss bestämd och begränsad tid vid i huvudsak vård- och omsorgsboenden, oftast kallad institutionsröstningen. Kansliet har tidigare arbetat så att vi besöker de institutioner som uppger att de har fler än tio väljare som bedöms ha förmågan att rösta. Det finns inget krav dock att det ska vara minst tio väljare som röstar.

Antalet institutioner där förtidsröstning kan genomföras har över åren blivit allt färre då fler av de boende inte bedöms ha förmågan att rösta. Kansliet kontaktar alla vård- och omsorgsboenden och i

dialog avgörs om det på boendet ska bli förtidsröstning eller ej. Avsikten är att i allt högre grad hänvisa till budröstning där anhöriga kan hjälpa till. Det finns också möjlighet för de boende vid institutioner att beställa ambulerande röstmottagare. Kansliet uppskattar att kring femtio platser kan bli aktuella för förtidsröstning med begränsat tillträde.

Ambulerande röstmottagning

Den som på grund av ålder, sjukdom eller funktionsnedsättning inte kan ta sig till ett röstmottagningsställe har möjlighet att anlita ambulerande röstmottagare från kommunen. Det är två röstmottagare som i väljarens hem tar emot en förtidsröst. Ambulerande röstmottagning ska erbjudas under den tid som förtidsröstningen pågår. Det är väljaren som kontaktar valnämnden och beställer de ambulerande röstmottagarna. Ambulerande röstmottagning ska även erbjudas på valdagen. Det är dock inte praktiskt genomförbart att en väljare ska kunna göra en beställning av ambulerande allt för sent på dagen. Kansliet planerar under valdagen för en bemanning som innebär att alla väljare som beställer ambulerande röstmottagning innan kl. 15.00 garanteras att rösta. De väljare som hör av sig senare får rösta i mån av tid och resurser med stöd av ambulerande röstmottagare.

Samråd med råden för funktionshinderfrågor -och pensionärer

Valnämndens presidium träffar kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor för att inhämta deras synpunkter på de röstmottagningsställena som används vid valen samt nämndens övriga arbete med tillgänglighet.

Eftersom äldre med funktionshinder och gruppen äldre generellt har ett lägre valdeltagande besöker kansliet även kommunstyrelsens pensionärsråd.

Om intresse finns träffar kansliet även de lokala råden för funktionshinder- och äldre frågor för att inhämta synpunkter.

Områden med historiskt lågt valdeltagande

Av kommunfullmäktiges förslag till budget för 2026 framgår att nämnden särskilt ska beakta förutsättningarna att rösta i områden med historiskt lågt valdeltagande.

Valdeltagande vid valet till kommunfullmäktige

Valdeltagandet i valet till kommunfullmäktige i Stockholms stad var 2022 drygt 79,9 procent, vilket är en minskning med 3,6 procentenheter från det föregående valet 2018. Valdeltagandet minskade i samtliga valkretsar mellan valen 2018 och 2022 med

mellan 2,3 och 6,7 procentenheter. Detta var ett trendbrott då valdeltagandet ökat under de senaste valen i de flesta valkretsarna. Valdeltagandet minskade mest i de valkretsar som redan har lägst valdeltagande.

Lägst valdeltagande i kommunalvalet 2022 hade stadsdelen Rinkeby med 46,3 procent. Det var en minskning med 7,6 procentenheter jämfört med föregående val. Stadsdelen Husby hade det näst lägsta valdeltagandet med 47,7 procent vilket var en minskning med 4,2 procentenheter jämfört med 2018. Vid valet 2018 var det ingen stadsdel som hade ett valdeltagande lägre än 50 procent. Vid valet 2022 hade fyra stadsdelar ett valdeltagande där mindre än hälften av alla röstberättigade röstade. Störst nedgång jämfört med föregående val hade stadsdelen Tensta med en minskning på 8,1 procentenheter. Valdeltagandet minskade i samtliga tio stadsdelar där valdeltagandet var som lägst.

Som också visas i stadens rapport om resultat och statistik av Stockholmsvalen 2022 varierar valdeltagandet stort inom staden och de områden som skiljer ut sig med ett lågt valdeltagande, förutom Järva är vissa områden i Hässelby. I Söderort är det framförallt Skärholmen, Vårberg och Rågsved. Det finns även andra variationer men det handlar då om enstaka valdistrikt och inte hela stadsdelar.

Åtgärder för höjt valdeltagande

Det är inte en valmyndighets uppgift att arbeta för ett högre valdeltagande, men valnämnden kan med de möjligheter som nämnden förfogar över beakta förutsättningarna att göra det mer tillgängligt att rösta och att väljarna får god information.

Valnämnden ska erbjuda goda möjligheter att förtidsrösta över hela staden och röstningslokaler med generösa öppettider. I större delen av de stadsdelar som i statistiken sticker ut med att ha ett lågt valdeltagande finns valnämnden med förtidsröstningslokaler. Förtidsröstningslokalerna marknadsförs med skyltar och beachflaggor. Kansliet ger inför nästa års val ge stadens leverantör för mötes- och evenemangstjänster i uppdrag att pröva andra metoder för att synliggöra lokalerna.

Valnämnden medverkar under året vid en medborgardialog på temat demokrati och valdeltagande som arrangeras av Järva stadsdelsförvaltning. Civilsamhället och medborgare bjuds in till medborgardialogerna och kansliet kommer beakta eventuella förslag som nämnden kan genomföra för att få fler att rösta.

En viktig åtgärd för att ge väljarna bra service och kunna svara på frågor är att det finns röstmottagare som pratar de språk som är

vanligt förekommande inom respektive stadsdel. I vår rekrytering av röstmottagare påtalas behovet av språkkunskaper.

Nämndens webbplats ”Rösta i Stockholm” hjälper väljaren att hitta till närmaste öppna förtidsröstningslokal. Inte minst inom områden med lågt valdeltagande får röstmottagarna och väljarna stor hjälp av tjänsten eftersom många av de röstande inte vet var och i vilket valdistrikt de ska rösta.

I den mån stadsdelsförvaltningarna har särskilda demokratiåtgärder som till exempel valambassadörer hjälper kansliet till med utbildning av dessa samt lånar ut valmaterial. Kansliet stöttar också eventuella övriga initiativ som tas av civilsamhällets organisationer med utbildning om hur man röstar.

Valhemlighet och otillbörlig påverkan

Det framgår av kommunfullmäktiges förslag till budget för 2026 att nämnden särskilt ska prioritera åtgärder för att värna valhemligheten och motverka alla former av otillbörlig påverkan vid röstning. Nämnden ska även motverka alla former av otillbörlig påverkan med avsikt att skada förtroendet för valprocessen. En ökad risk för påverkansförsök och incidenter medför att skyddet av allmänna val behöver stärkas. Nämnden ska därför planera så att valen kan organiseras och genomföras med hög trovärdighet och säkerhet.

”Promenaden”

Redan inför EU-valet 2019 infördes skärpta regler om sättet att tillhandahålla valsedlar. Av bestämmelsen i 8 kap. 2 § vallagen framgår att i anslutning till ett röstmottagningsställe ska det ordnas en lämplig avskärmad plats där valsedlarna läggs ut. Inför valen 2022 förstärktes valhemligheten ytterligare på så sätt att det tydliggörs i vallagen att väljarna var för sig ska kunna ta sina valsedlar utan insyn.

Den så kallade ”promenaden” är den förflyttning som väljarna gör mellan det att de har tagit valsedlarna och går till valbåset. Eftersom valsedelställen är avskärmade för att andra inte ska se vad väljaren tar eller tittar på för valsedlar anser en del väljare att deras valhemlighet avslöjas när de går med en valsedel mellan valsedelställe och valbås. Av de klagomål som inkom till röstmottagare och kansliet, under och efter valen 2022 och 2024, var detta det vanligaste.

I Valmyndighetens undersökning om ”Väljarnas förtroende för valsystemet och genomförandet av allmänna val” som genomfördes vid allmänna valen 2022 svarade 91 procent av 881 stockholmare på påståendet ”Det gick bra att ta valsedlar utan att andra kunde

se?” att det stämde bra, 4 procent att det inte stämde och 5 procent hade ingen uppfattning.

Kansliet kommer än mer förtydliga i informationen till väljarna att vara rädda om sin valhemlighet. På insidan av avskärmningarna kommer det att finnas tryckt information om att väljaren ska värna sin valhemlighet. I anslutning till valsedelställen kommer valsedelshanterarna vara tydliga i sin information om att de väljare som är rädda om sin valhemlighet bör ta flera valsedlar.

I de flesta lokaler i förtidsröstningen slås valsedelstall och valbås ihop och väljaren utför valhandlingen på ett och samma ställe.

Biträde åt väljare

Enligt ändringar i vallagen som ska tillämpas vid nästkommande val ska en väljare som på grund av funktionsnedsättning eller liknande och som inte själv kan göra i ordning sina röster eller ta valsedlar, ha rätt att anlita ytterligare en person utöver en röstmottagare för att få hjälp med detta i den utsträckning som behövs. Detta innebär att om en väljare vill att till exempel sin parter ska hjälpa hen med att göra iordning sina röster ska röstmottagaren också närvara bakom valbåset.

Valnämnden tillsammans med många andra kommuner var kritiska till denna lagändring i sitt remissvar. Ett argument var att det kan vara svårt för röstmottagaren att avgöra om det pågår en otillbörlig handling eller påverkansförsök samt vilket ansvar som ska åläggas röstmottagarna. En annan situation som lyftes i kritiken är hur röstmottagarna ska agera om väljaren vägrar ha ytterligare en person (röstmottagaren) med bakom skärmen.

Lagstiftaren är tydlig med att den nya regleringen i första hand är av ordningskaraktär och väljaren ansvarar i grunden själv över sin valhemlighet. Det innebär att en röst måste tas emot även om väljaren har vägrat närvaro av en röstmottagare när hen tar hjälp av ett annat biträde.

Kansliet befarar att det genom denna ändring uppstår situationer som kan vara svåra att hantera för röstmottagarna. Ändringen ska diskuteras och tydliggöras i utbildningen med exempel på hur röstmottagarna kan agera i olika situationer. Kansliet avser också att noga följa upp hur lagändringen fungerat i enkäterna till röstmottagarna efter valdagen.

Otillbörlig påverkan

Av brottsbalken 17 kap. 8 § framgår att den som vid val till allmän befattning eller vid annan utövning av rösträtt i allmänt ärende söker hindra omröstningen eller förvanska dess utgång eller annars otillbörligen inverka på omröstningen döms till otillbörligt verkande

vid röstning. Kansliets erfarenhet är att det är ovanligt att personer försöker påverka valresultatet på sådant sätt som regleras i brottsbalken. Vid misstanke om att så sker ska det polisanmälas.

Däremot finns tendenser till ökad ryktesspridning om så kallat valfusk. Ofta på grund av okunskap, men även illvilligt för att skada förtroendet för valprocessen.

Kansliet planerar flera åtgärder för att stärka förtroendet för valets genomförande. Inför valet 2022 och 2024 ordnades en informationsträff för alla partier som deltog i valet i Stockholms stad. Vid träffen informerades bland annat om hanteringen av valsedlarna, eventuella riktlinjer för propaganda, information om hur valadministrationen arbetar med frågor som tillgänglighet, rekrytering och utbildning av röstmottagare. Det ger andra partier än de som sitter i valnämnden möjlighet att ställa frågor samt en ökad förståelse för arbetet inom valadministrationen. Kansliet ska tillsammans med nämndens presidium fortsätta med dessa träffar.

Kansliet tar fram en kommunikationsplan i samarbete med stadsledningskontorets kommunikationsenhet i syfte att snabbt kunna agera på eventuella rykten och felaktig information.

Samlad incidentrapportering

Riksdagen har beslutat i enlighet med förslaget i propositionen ”Säkerhet och tillgänglighet vid val” att Valmyndigheten ska tillhandahålla en rutin för samlad incidentrapportering inom valadministrationen. Valadministrationen ska skyndsamt rapportera incidenter till den centrala valmyndigheten. Med incidenter avses att det vid förberedande och genomförande av val som valnämnden svarar för har förekommit någon avvikelse från föreskriven ordning, att någon har hindrat röstningen, förvanskat lämnade röster eller otillbörligt verkat vid valet på något annat sätt eller händelser som kan påverka valens genomförande.

Ett av de övergripande syftena med incidentrapporteringen är att bidra med underlag till den centrala valmyndighetens arbete med att stödja och samordna arbetet med skydd av val. Syftet är också att möjliggöra en gemensam nationell lägesbild till stöd för att identifiera och hantera störningar och avvikelser från föreskriven ordning vid förberedande och genomförande av val.

Det är ännu inte känt hur Valmyndigheten ska samla in incidenter, med vilken typ av verktyg och hur de kommer att kommunicera med kommunerna. När Valmyndigheten meddelar hur incidenter ska rapporteras kommer kansliet ta fram hanteringsanvisningar och rutinbeskrivningar. Kansliet avser att lägga ansvaret hos röstmottagare och annan personal att anmäla incidenter.

Valmyndigheten har även fått i uppdrag att tillhandahålla en möjlighet för allmänheten att rapportera incidenter.

Trygghet och säkerhet

Valnämnden ska särskilt beakta förutsättningarna för väljarna att rösta på trygga röstmottagningsställen. Kansliet har vid tidigare val fått få klagomål från väljare om att röstmottagningsställen känts otrygga. Vid det föregående EU-valet rapporterades det få klagomål och incidenter. En händelse vid allmänna valen 2022 som på valdagen skapade oro hos väljare och röstmottagare var en högriskmatch på Tele2 Arena. Kansliet har påtalat detta för Svenska fotbollsförbundet och uppmärksammat dem på att beakta valdagen i sin planering.

Kansliet ställer i enkäterna frågor till röstmottagarna och andra grupper om de känt sig otrygga eller om det har hänt något som skapat oordning på röstmottagningsstället. Sedan valet 2018 är det färre och färre som svarar att de vid något tillfälle känt sig otrygga.

Kansliet ska tillsammans med säkerhetsavdelningen och kommunikationsenheten vid stadsledningskontoret genomföra en risk- och sårbarhetsanalys (RSA) och en säkerhetsövning. Kansliet har tillsammans med stadsledningskontoret upparbetat ett mycket gott och ömsesidigt samarbete för att valen ska kunna genomföras säkert och tryggt.

Kansliet avser även att genomföra en kontinuitetsövning tillsammans med SISAB. 80 procent av valdagens byggnader är stadens skolor och SISAB är en mycket viktig partner på valdagen om något händer.

Nämnden fortsätter även det arbete som påbörjades vid tidigare val för att det ska vara tryggt att rösta. Under valdagen ronddar ett antal väktare, indelade i geografiska områden. Dessa finns också tillgängliga vid incidenter som rapporteras. Polisen har vid de senaste valen väsentligt ökat sin närvaro under valdagen och skapar på så sätt en ökad trygghet.

Kansliet kommer fortsatt att vid utbildningen tala om hur ordningsstörningar och eventuella hotfulla händelser i lokalen kan hanteras av röstmottagarna.

Valmyndigheten tillsammans med andra myndigheter tar fram material och utbildningar för att förstärka säkerheten och skydd av verksamheten kring val. Alla som jobbar i valet uppmanas läsa materialet och ta del av utbildningarna. Säkerhetsavdelningen ska även medverka i utbildningarna av kontaktpersonerna och deras medhjälpare.

Vikten av att vara uppmärksam på hot och kränkningar mot de som arbetar på ett röstmottagningsställe betonas också i kansliets information till och utbildning av röstmottagare.

Köer till röstmottagningsställen

Valet 2022 kom att kallas ”kö-valet”. Befarande köer var något som valadministrationen långt innan valet hölls uppmärksammade lagstiftaren om. Ändringarna i vallagen om att väljaren var för sig bakom en avskärmning skulle ta valsedlarna innebar att det för en väljare kunde ta mycket lång tid. I Stockholms stad var det vid vissa lokaler längre köer än vid tidigare val. Det ska dock sägas att det alltid är köer vid val eftersom väljare betar sig lika. De flesta röstar de sista dagarna under förtidsröstningsperioden. På valdagen kommer många runt lunchtid för att rösta.

För att minska köerna vid förtidsröstningen till valsedelställen planerar valnämnden för att i de flesta lokalerna ställa samman valsedelställ och valbås. Det blir mer yteffektivt och gör att det går att ställa upp fler valsedelställ.

I de flesta byggnader på valdagen ställs valsedelställen i anslutning till vallokalen. Det kan vara i korridorer, genomgångsrum och i vissa lokaler ett särskilt klassrum. Målsättningen är att det ska finnas dubbelt så många valsedelställ som det finns vallokaler i byggnaden.

Felmarkering i röstlängden

I de fall röstmottagarna i ett valdistrikt gör en felmarkering i röstlängden, med konsekvensen att en väljare som senare ska rösta redan är markerad, ska ordförande kontakta informationsgruppen. Informationsgruppen ska vidareförmedla kontakten till kanslichefen. Det är kanslichefen som fattar beslut om det ska göras en korrigering i röstlängden eller om väljaren ska nekas att rösta.

Utvärderingar

Efter ett genomfört val utvärderas valet. Utvärderingarna ligger sedan till grund för planeringen av nästkommande allmänt val. Alla som på något sätt är med och genomför valet bereds möjlighet att inkomma med synpunkter, antingen genom digitala enkäter, personliga möten eller mejlförfrågningar.